

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลเอกสารเกี่ยวแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคอีกหลายด้านที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้ ผู้วิจัยจึงได้หาข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ประกอบการ และแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปประเด็นจากการสัมภาษณ์และการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์เชื่อมโยงกับข้อมูลทางด้านเอกสารจากบทที่ ๓ ดังนี้

การสัมภาษณ์

๑. ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของนโยบายแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงแรงงานเกี่ยวกับนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในอดีตและปัจจุบัน สถานการณ์แรงงานต่างด้าวในจังหวัดกาญจนบุรี ปัญหา อุปสรรคและผลกระทบ รวมทั้งข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูล ดังนี้

“รัฐบาลไทยได้พยายามแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวมาเป็นระยะเวลาหลายปีติดต่อกัน แต่หลังจากปี พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่มีมติของคณะรัฐมนตรีให้ตั้งคณะกรรมการบริหารแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง (กบร.) ทำให้มีความชัดเจนในการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมากยิ่งขึ้นโดยกำหนดยุทธศาสตร์ขึ้นมา ๓ ด้านเพื่อใช้ดำเนินการแก้ปัญหาโดยยุทธศาสตร์ดังกล่าวมุ่งไปสู่การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งระบบ เพื่อให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในประเทศไทยทั้งหมดมารายงานตัวจดทะเบียนเข้าสู่ระบบจัดหางานที่ถูกต้อง โดยแบ่งการปฏิบัติออกเป็นสองระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑: ผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ โดยแบ่งให้หน่วยงานต่าง ๆ ทำหน้าที่ดังนี้

- กระทรวงมหาดไทยออกประกาศผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ
- กรมการปกครองรับรายงานตัว จดทะเบียนแรงงานต่างด้าวและออกเอกสารรับรองทะเบียนประวัติให้ (ท.ร. ๓๘/๑)
- กระทรวงแรงงาน โดยกรมจัดหางานรับจดทะเบียนนายจ้างเพื่อจัดสรรจำนวนโควตา และการอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว
- กระทรวงสาธารณสุขรับตรวจสอบสุขภาพและประกันสุขภาพแก่แรงงานต่างด้าวที่รายงานตัวจดทะเบียนกับกรมการปกครองแล้ว
- กระทรวงกลาโหม ทำการป้องกันและสกัดกั้นการลักลอบเข้ามาใหม่
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ดำเนินการปราบปราม จับกุม ดำเนินคดีแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบทำงาน รวมทั้งนายจ้างที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ผลักดัน ส่งกลับแรงงานต่างด้าวที่ถูกจับกุมและดำเนินคดีแล้ว

ระยะที่ ๒: ทำการปรับเปลี่ยนสถานะให้เป็นผู้เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย ซึ่งดำเนินการ ดังนี้

- กระทรวงต่างประเทศ เจรจากับประเทศคู่ภาคีให้เข้ามาพิสูจน์สัญชาติและรับรองสถานะเพื่อออกหนังสือเดินทาง หรือเอกสารแทนหนังสือเดินทางให้แก่แรงงานต่างด้าวของตน
 - สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ตรวจสอบและลงตราประทับอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรเพื่อเปลี่ยนสถานะจากแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองให้เป็นแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย
 - กระทรวงแรงงาน พิจารณาอนุญาตให้ทำงานหลังจากดำเนินการวิธีดังกล่าวแล้ว
- นอกจากนี้ยังกำหนดให้มีการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในราชอาณาจักรในกรณีและผู้ประกอบการขาดแคลนแรงงาน

แต่เนื่องจากในทางปฏิบัติพบว่าแรงงานต่างด้าวที่อยู่นอกระบบยังมีจำนวนมาก ซึ่งยังมีส่วนที่ไม่ต้องการพิสูจน์สัญชาติและบางส่วนได้รับการจดทะเบียนใหม่อีกครั้ง ประกอบกับที่ผ่านมาประเทศพม่ายังไม่ค่อยให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการพิสูจน์สัญชาติ จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ คณะรัฐมนตรีจึงได้มีมติให้ขยายระยะเวลาในการพิสูจน์สัญชาติและผ่อนผันให้อยู่ใน

ราชอาณาจักรแก่แรงงานต่างด้าวที่มีใบอนุญาตทำงาน ซึ่งคาดว่าจะสามารถดำเนินการได้ล่วงหน้า ทั้งสองระยะภายในปี พ.ศ. ๒๕๕๕”

ผู้บริหารได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้

๑. ผู้หนีภัยจากการสู้รบที่ยังคงตกค้างอยู่ในประเทศไทย จำนวนแสนกว่าคนตามศูนย์พักพิงแนวชายแดนยังเป็นแหล่งที่มาของแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบหลบหนีเข้าเมือง

๒. นโยบายการจัดระบบแรงงานต่างด้าวยังขาดความต่อเนื่อง และออกนโยบาย กระชั้นชิดจนทำให้ขาดการเตรียมการในการดำเนินการ

๓. การหลบหนีของแรงงานต่างด้าวหลังจากจดทะเบียนแล้ว ทำให้นายจ้างไม่อยากพาแรงงานต่างด้าวไปจดทะเบียน”

จากปัญหาดังกล่าวผู้บริหารได้เสนอให้ “เน้นในเรื่องมาตรการการปฏิบัติเกี่ยวกับ การ บังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปอย่างเข้มงวด การกำหนดคุณภาพและการจ้างแรงงานให้เป็นมาตรฐาน เดียวกัน เพื่อให้แรงงานต่างด้าวได้รับการคุ้มครอง ไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบและมีคุณภาพชีวิตที่ดี การนำเข้าแรงงานต่างด้าวต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและถูกกฎหมาย โดยมีการประชาสัมพันธ์ และการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ”

๒. เจ้าหน้าที่สกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ในเรื่องการสกัดกั้น ถึงแม้จะมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเกี่ยวกับการป้องกัน และสกัดกั้นการเข้ามาใหม่ของแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติพบว่ามีปัญหาและ อุปสรรคอีกหลายประการ เช่น ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดกาญจนบุรีที่มีพรมแดนติดกับ ชายแดนพม่า มีลักษณะเป็นป่าและภูเขาซึ่งมีช่องทางตามธรรมชาติที่สามารถเข้าออกได้หลาย ช่องทาง ทำให้ไม่สามารถจัดเจ้าหน้าที่เข้าไปตรวจสอบได้ทั่วถึง และการที่มีนโยบายส่งเสริมการ ท่องเที่ยว การค้าตามแนวชายแดน ทำให้ชาวพม่าบางส่วนเข้ามาแล้วไม่ยอมกลับออกไป ปัญหาและอุปสรรคเหล่านี้จึงทำให้ยากต่อการป้องกันและสกัดกั้น

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของหน่วยเฉพาะกิจลาดหญ้า กองกำลังสุรสีห์ได้ให้ข้อมูล ว่า “ภารกิจหลักของกองกำลังมีหน้าที่ป้องกันและรักษาพื้นที่แนวชายแดนให้มีความสงบเรียบร้อย โดยได้รับการกิจสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองตามยุทธศาสตร์สกัดกั้นของรัฐบาล ซึ่งเป็นงานเพิ่มเติมจากภารกิจหลักที่ได้รับจากกองทัพบก เนื่องจากพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ที่กว้างขวางและมีช่องทางเข้าออกได้หลายช่องทางทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ชาวพม่าลักลอบเข้ามาได้ง่าย เมื่อลักลอบเข้ามาแล้วจะเข้ามาพักคอยในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี และ ลักลอบเข้าสู่พื้นที่ตอนในซึ่งมีผู้นำพาดำเนินการโดยใช้เส้นทางถนนสายหลักหมายเลข ๓๒๓ และ เส้นทางในภูมิประเทศ รวมทั้งเส้นทางตามลำน้ำ ๒ เส้นทาง คือลำน้ำในเขื่อนวชิราลงกรณ์มุ่งสู่

อำเภอทองผาภูมิและพื้นที่ตอนใน หรือเส้นทางตามลำน้ำในเขื่อนศรีนครินทร์มุ่งสู่พื้นที่ตอนใน นอกจากนี้จำนวนของเจ้าหน้าที่สังกัดกันมีจำนวนน้อย รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้มีจำนวนจำกัดไม่พอเพียงต่อการปฏิบัติงานทำให้ไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งตรวจสอบได้จากจำนวนแรงงานต่างด้าวที่มีการจับกุมได้อย่างต่อเนื่อง ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่และเครื่องมืออย่างเพียงพอจะทำให้มาตรการสกัดกั้นเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับพื้นที่ตรงข้ามอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี เป็นพื้นที่ที่มีเขตแดนติดต่อกับอำเภอพระยาทองสุข จังหวัดผาอัน ของประเทศพม่า ซึ่งเป็นจุดที่มีการลักลอบเข้ามามากที่สุดของแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอแนะให้มีการจัดตั้งชุมชนหรือเขตอุตสาหกรรมพิเศษขึ้นในพื้นที่บ้านพระเจดีย์สามองค์ ซึ่งปัจจุบันมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานต่างด้าวในลักษณะมาเช้า – เย็นกลับอยู่แล้วจำนวน ๘๑ โรงงานและโรงงานดังกล่าวได้ผลิตสินค้า ได้แก่ เสื้อผ้า รองเท้า เครื่องหนัง และของใช้ต่าง ๆ ซึ่งในการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมดังกล่าวเพิ่มเติมจะช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ให้ดีขึ้น และยังเป็นการควบคุมมิให้แรงงานต่างด้าวชาวพม่าหลบหนีเข้ามายังพื้นที่ตอนในได้อีกวิธีหนึ่ง ทำให้ลดปัญหาเกี่ยวกับผู้ติดตาม โรคติดต่อต่าง ๆ และปัญหาอื่น ๆ ที่จะเข้าสู่พื้นที่ตอนในลงได้ ทั้งนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อไม่ให้เป็นการส่งเสริมให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมาทำงานในเขตอุตสาหกรรมชายแดนก่อน เพื่อที่จะพักรอหลบหนีเข้าไปทำงานในพื้นที่ชั้นในต่อไป”

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองได้ให้ข้อมูลว่า “การสกัดกั้นแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้ามาทำงาน แม้จะมีเป้าหมายจากการกำหนดเชิงยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการป้องกันและสกัดกั้นการเข้ามาใหม่ของแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติพบว่ายังมีอุปสรรคหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการสกัดกั้น เช่น ปัญหาพรมแดน ตลอดระยะทาง ๓๖๑ กิโลเมตรซึ่งเป็นเขตแดนที่จังหวัดกาญจนบุรีมีเขตแดนติดกับประเทศพม่า เขตแดนดังกล่าวเป็นเขตแดนธรรมชาติมีป่าเขาสลับซับซ้อนตลอดแนวชายแดน ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีการเปิดจุดผ่อนปรนทางการค้า 1 จุด บริเวณบ้านพระเจดีย์สามองค์ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี และจุดผ่านแดนชั่วคราวอีก 1 จุด บริเวณบ้านพุน้ำร้อน ตำบลบ้านเก่า อำเภอเมือง แต่ก็ยังมีเส้นทางเข้าออกทางธรรมชาติที่ทำให้แรงงานต่างด้าวสามารถหลบหนีเข้ามาในพื้นที่ประเทศไทยเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะชุมชนชาวพม่าที่อยู่ตรงข้ามกับบ้านพระเจดีย์สามองค์ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี คืออำเภอพระยาทองสุข ซึ่งมีประชากรอาศัยอยู่ประมาณสามหมื่นคน ประชากรหลายชนเผ่าเดินทางมาจากตอนในของประเทศพม่าโดยเข้ามาแฝงตัวทำงานอาศัยอยู่รวมแล้วอาจถึงแสนคนในเขตอำเภอพระยาทองสุข ซึ่งชาวพม่ากลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มหลักที่ลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยโดยใช้เส้นทางในภูมิประเทศเดินทางด้วยเท้าและรถยนต์ลักลอบผ่านจุดตรวจ ซึ่งการ

สกัดกันทำได้ยากเพราะมีขบวนการนำพาอยู่ในเขตแดนพม่าโดยจะทำการติดต่อเข้ามาหาขบวนการนำพาที่อยู่ในเขตประเทศไทย การติดต่อสื่อสารของขบวนการนำพาจะใช้วิทยุหรือโทรศัพท์สื่อสารกันเป็นหลัก จึงทำให้ยากต่อการจับกุมได้ถึงผู้นำพารายใหญ่ รวมทั้งการได้รับค่าตอบแทนที่ค่อนข้างสูงจากผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองประมาณคนละ ๑๕,๐๐๐ – ๒๐,๐๐๐ บาท ทำให้ขบวนการนำพาเหล่านี้ทำทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้ลักลอบหลบหนีเข้าเมืองชาวพม่าสามารถเข้ามาทำงานในประเทศไทยได้ ซึ่งหากภาครัฐมีการเข้มงวดในการจับกุมและเพิ่มบทลงโทษให้นักขึ้นจะทำให้ขบวนการเกรงกลัวและไม่กล้ากระทำความผิดกฎหมาย รวมทั้งหากภาครัฐส่งเสริมให้มีการนำเข้าแรงงานโดยผู้ประกอบการเสียค่าใช้จ่ายน้อยลงและมีความสะดวกในการจัดหาแรงงานต่างด้าวจะทำให้ขบวนการนำพาหมดไปได้ในที่สุด”

๓. เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองที่ด่านน้ำเกริก ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี เจ้าหน้าที่ได้ให้ข้อมูลว่า “พื้นที่อำเภอสังขละบุรีเป็นพื้นที่ที่มีการหลบหนีเข้าเมืองมากที่สุดของจังหวัดกาญจนบุรี ในห้วงระยะเวลาที่ย้ายเข้ามาประจำการพื้นที่นี้สามารถจับกุมแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองได้ทุกวัน การลักลอบจะมีผู้นำพาโดยหลบซ่อนมาในยานพาหนะและบางส่วนก็เดินทางด้วยเท้าในภูมิประเทศ ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชายและผู้หญิงวัยทำงาน จากการจับกุมและดำเนินคดีมักจะไม่สามารถดำเนินคดีถึงผู้ที่อยู่เบื้องหลังได้ บทลงโทษส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นการเสียค่าปรับ รอลงอาญาและดำเนินกรรมวิธีส่งกลับ ซึ่งแรงงานต่างด้าวเหล่านี้มักจะไม่นอยเกรงกลัวกฎหมายจึงลักลอบกลับเข้ามาอีก บางรายถูกจับซ้ำหลายครั้ง สาเหตุที่สำคัญคือพื้นที่เขตจังหวัดกาญจนบุรีไม่มีพื้นที่ส่งกลับที่ถูกต้องและประเทศพม่าก็ยังไม่ยอมรับการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยอย่างเป็นทางการ การส่งกลับจึงเป็นการส่งกลับทางช่องทางธรรมชาติบริเวณช่องทางเกษตร ๑ บ้านพระเจดีย์ ซึ่งเมื่อกลับเข้าไปแล้วโอกาสที่จะย้อนกลับมากระทำได้อีกค่อนข้างง่าย”

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อเสนอแนะสองข้อ ดังนี้ “ข้อแรกคือหากมีการปรับเปลี่ยนจุดผ่อนปรนทางการค้าให้เป็นจุดผ่านแดนถาวรได้ ก็จะสามารถดำเนินเรื่องธุรการได้อย่างถูกต้องและสะดวกมากขึ้น ข้อที่สองคือเห็นควรให้เพิ่มบทลงโทษให้นักขึ้นสำหรับผู้ประกอบการผู้นำพาและแรงงานต่างด้าวที่กระทำความผิดซ้ำ”

๔. ผู้ประกอบการ

ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์ผู้ประกอบการในโรงงานในเขตแนวชายแดนที่มีลักษณะการจ้างงานแบบมาเช้า – เย็นกลับ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูล ดังนี้

“สาเหตุสำคัญที่มาตั้งโรงงานที่แนวชายแดนและจ้างแรงงานต่างด้าวชาวพม่าเพราะแรงงานต่างด้าวมียอัตรากำลังถูกกว่าแรงงานไทยมาก ซึ่งปัจจุบันเสียค่าใช้จ่ายในการจ้าง

แรงงานต่างด้าววันละไม่เกิน ๑๐๐ บาท และไม่ต้องเสียค่าสวัสดิการเพิ่มเติมในด้านอาหาร การรักษาโรคและไม่ต้องรับผิดชอบเรื่องอื่น ๆ มากนัก เนื่องจากแรงงานต่างด้าวจะเข้ามาทำงานเฉพาะในช่วงเช้าและกลับในช่วงเย็น

สำหรับแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ทำงานระหว่างรอการส่งกลับ ซึ่งอาศัยอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ผู้ประกอบการ นายจ้าง หรือประชาชน จะต้องขอใบอนุญาตทำงานให้ถูกต้อง ซึ่งที่ผ่านมาผู้ประกอบการมักจะไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางภาครัฐในการนำแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมาขึ้นทะเบียนเป็นแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย ผู้ประกอบการได้ให้สัมภาษณ์ถึงสาเหตุดังกล่าวว่า ขั้นตอนในการขอใบอนุญาตนั้นยุ่งยากและมีความล่าช้าเพราะต้องไปคัดทะเบียนแรงงานต่างด้าว (ท.ร. ๓๘/๑) ในพื้นที่หนึ่ง และต้องนำแรงงานต่างด้าวไปตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพในอีกพื้นที่หนึ่ง จากนั้นยังต้องพาแรงงานต่างด้าวไปขอรับใบอนุญาตทำงานและเสียค่าธรรมเนียมอีกพื้นที่หนึ่ง ซึ่งแต่ละขั้นตอนอยู่คนละพื้นที่ทำให้ต้องเตรียมเอกสารและเสียเวลามาก บางครั้งต้องใช้เวลาหลายวันกว่าจะเสร็จจึงทำให้ไม่อยากจะทำตามนโยบายที่มีความยุ่งยากดังกล่าว แต่หากภาครัฐสามารถอำนวยความสะดวกในการลดขั้นตอนการปฏิบัติให้สั้นลงและใช้เวลาน้อยลง เช่น การทำจุดให้บริการแบบ one stop service รวมถึงการลดค่าธรรมเนียมให้น้อยลงจะทำให้ผู้ประกอบการหรือนายจ้างอยากพาลูกจ้างที่เป็นแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนให้ถูกต้องกฎหมายมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีกรณีที่แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ผู้ประกอบการพาไปขึ้นทะเบียนทำงานได้แล้ว แรงงานต่างด้าวบางส่วนมักจะหลบหนีไปทำงานที่อื่นที่ให้ค่าแรงมากกว่า ซึ่งทำให้ผู้ประกอบการเกิดความเดือดร้อนจากการขาดแคลนแรงงาน จึงอยากให้ทางภาครัฐช่วยในการเพิ่มโควตาแรงงานต่างด้าวให้มีความต่อเนื่อง เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาให้แก่ผู้ประกอบการ”

๕. แรงงานต่างด้าว

เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวเกี่ยวกับสาเหตุ แรงจูงใจ วิธีการเข้ามาทำงานในพื้นที่ชายแดนจังหวัดกาญจนบุรี จำนวนผู้ติดตาม อัตราค่าจ้างที่แรงงานต่างด้าวได้รับ รวมถึงความต้องการในการกลับไปทำงานในประเทศของตน ซึ่งตัวอย่างแรงงานต่างด้าวได้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ดังนี้

“เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยดีกว่าประเทศพม่ามาก ทำให้หางานได้ง่าย อีกทั้งแรงงานต่างด้าวที่เคยเข้ามาทำงานก่อนได้แนะนำให้อำนาจเข้ามาทำงานที่ประเทศไทยเพราะมีอัตราค่าจ้างสูงกว่ามาก การเข้ามาจะมีผู้นำพาติดต่อและลักลอบพาเข้ามาทางจังหวัดกาญจนบุรีด้วย

วิธีการต่าง ๆ โดยบางส่วนเข้ามาทำงานในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี แต่ก็มีอีกจำนวนไม่น้อยที่เข้ามาพักคอยในจังหวัดกาญจนบุรีเพื่อรอลักลอบเข้าไปทำงานในพื้นที่จังหวัดตอนใน ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายประมาณ ๑๕,๐๐๐ – ๑๘,๐๐๐ บาทต่อคน เมื่อทำงานได้ในระยะหนึ่งและมีความเป็นอยู่ดีขึ้นก็จะติดต่อให้คนใกล้ชิดหรือครอบครัวติดตามเข้ามาด้วย ถึงแม้จะรู้ว่าไม่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ก็มีความจำเป็นจะต้องทำเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจบังคับ ถ้าหากประเทศพม่ามีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการยอมรับสถานะในการเป็นพลเมืองของพม่าที่ดีขึ้นก็อยากกลับไปทำงานที่ประเทศพม่าเหมือนเดิม”

นอกจากนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า “การลักลอบเข้ามาทำงานในประเทศไทยนั้นมีความยากลำบาก เมื่อเข้ามาทำงานยังไม่ได้รับค่าจ้างตามที่ตกลงกันไว้ บางครั้งก็ถูกกดขี่เอาเปรียบ และเมื่อเจ็บป่วยก็ต้องดูแลตนเอง”

การวิเคราะห์ผล

๑. การเปลี่ยนแปลงของประเทศพม่าที่มีผลต่อการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของประเทศไทย

ในระยะเวลาที่ผ่านมาพม่าได้จัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นภายในประเทศ ทำให้ได้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในรอบหลายปี ซึ่งเป็นสัญญาณบอกลึกถึงความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นของประเทศพม่า ทำให้ใหม่ของรัฐบาลพม่ามีแนวโน้มในลักษณะผ่อนปรนกับชนกลุ่มน้อยทุกฝ่าย รวมทั้งต้องการให้ทุกประเทศยอมรับในประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นในพม่า ถึงแม้จะเป็นเพียงการเริ่มต้น เปลี่ยนแปลงจากระบบเผด็จการทหารมาสู่ระบบประชาธิปไตย แต่ก็ทำให้รัฐบาลไทยเริ่มมีโอกาที่จะแก้ไขปัญหาต่าง ๆ กับพม่าได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม

ในอดีตประชาชนที่มีเชื้อสายพม่ามีความขัดแย้งค่อนข้างรุนแรงกับชนกลุ่มน้อยที่อาศัยอยู่ในประเทศพม่าด้วยกันเอง ถึงขนาดมีการต่อสู้เพื่อล้มล้างกันด้วยอาวุธส่งผลให้มีการบาดเจ็บล้มตายเป็นจำนวนมาก การที่พม่าเริ่มเปลี่ยนแปลงท่าทีในลักษณะสร้างความปรองดอง เสริมสร้างกองกำลังป้องกันชายแดนซึ่งประกอบด้วยประชาชนทุกกลุ่ม ทำให้การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับชนกลุ่มน้อยในอดีตที่ผ่านมาเป็นที่ยอมรับจากทุกฝ่าย มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ยังไม่ไว้วางใจรัฐบาลของพม่า

พม่าได้ทำการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของประเทศในระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา โดยได้รับการสนับสนุนจากประเทศมหาอำนาจ เช่น จีน อินเดีย ญี่ปุ่น ฯลฯ ซึ่งแม้แต่ประเทศมหาอำนาจตะวันตกเช่นอเมริกาก็เปลี่ยนแปลงท่าทีล้มเลิกการคว่ำบาตรรัฐบาลของพม่า และหันมามีท่าที

ผ่อนปรนเพื่อป้องกันมิให้จีนมีอิทธิพลครอบงำภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พม่าได้พัฒนาประเทศภายใต้ความช่วยเหลือของประเทศต่าง ๆ ในหลาย ๆ ด้าน ปัจจุบันพม่าได้เปิดเขตอุตสาหกรรมขึ้นในหลายพื้นที่ มีการพัฒนาเทคโนโลยีและองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ มาสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพราะพม่าเป็นประเทศที่มีทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะด้านพลังงานเป็นจำนวนมาก พม่าจึงมีความพร้อมที่จะนำพาประเทศไปสู่ความเจริญในทุก ๆ ด้านในอนาคตอันใกล้

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศพม่าทำให้พม่ามีนโยบายในการที่จะแก้ไขปัญหาคือขัดแย้งกับประเทศต่าง ๆ ในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะกับประเทศไทยที่มีปัญหาเรื่องแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ประเทศพม่าได้ส่งคณะกรรมการพิสูจน์สัญชาติเข้าร่วมปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ของประเทศไทยจำนวน ๕ ชุด ในเขตจังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ตากสมุทรสาคร สมุทรปราการ กรุงเทพมหานคร ระนอง สุราษฎร์ธานี รวมทั้งรัฐบาลพม่ายังให้ความร่วมมือในการทำข้อตกลงนำเข้าแรงงานถูกกฎหมาย (MOU) กับรัฐบาลไทย ซึ่งทำให้การแก้ปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของไทยมีความชัดเจนมากขึ้น

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศไทยและพม่าจะร่วมกันเข้าสู่ประชาคมอาเซียนรวมทั้งอีก ๕ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งจะเป็นกลุ่มประเทศที่จะมีพลังอำนาจในด้านเศรษฐกิจการเมือง ฯลฯ ในภูมิภาคนี้ ทุกประเทศจึงมีความจำเป็นจะต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งและมีการแลกเปลี่ยนกัน ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ด้านองค์ความรู้ ด้านแรงงานที่มีฝีมือ ฯลฯ ซึ่งรวมถึงด้านสังคมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสิทธิและมนุษยชนด้วย ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องจัดระเบียบแรงงานทั้งระบบเพื่อให้พร้อมที่จะเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเหมาะสม ถึงแม้ว่าข้อตกลงของประชาคมอาเซียนในขั้นต้นจะมีการพิจารณาแลกเปลี่ยนเฉพาะแรงงานที่มีฝีมือบางประเภทเท่านั้น

๒. ด้านนโยบายการแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองของประเทศไทย

จากข้อมูลในบทที่ ๓ พบว่านโยบายของรัฐบาลที่ผ่านมาเป็นนโยบายที่มีการผ่อนผันและอนุญาตให้ทำงานได้ชั่วคราว โดยมติดังกล่าวในหลายปีที่ผ่านมายังขาดความชัดเจนที่เป็นรูปธรรม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้บรรลุความสำเร็จเพียงชั่วคราวเท่านั้น โดยมีได้กำหนดเป็นนโยบายหรือมาตรการที่ถาวร ซึ่งเป็นการมุ่งแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก นโยบายที่ออกมาในแต่ละครั้งไม่มีความชัดเจน ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในแต่ละพื้นที่ มักจะออกนโยบายเป็นภาพรวมส่งผลให้เกิดปัญหาการทำงานที่แออัด การทำงานที่ผิดประเภท ทำให้นายจ้างขาดความเชื่อถือและไม่ค่อยให้ความร่วมมือ การออกนโยบายให้มีการผ่อนผันให้ทำงานในหลายปีที่ผ่านมาทำให้หลายฝ่ายไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อก่อนนโยบาย ถึงแม้ในระยะหลังได้

นำปัญหาด้านความมั่นคงมาร่วมกำหนดนโยบาย แต่ในทางปฏิบัติยังคงเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้านเศรษฐกิจเช่นเดิม การผ่อนผันจึงเป็นการอนุญาตให้ทำงานโดยเปลี่ยนแปลงอาชีพและช่วงเวลา ซึ่งมุ่งเน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ขาดความสมดุลทางด้านความมั่นคงจึงทำให้การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งระบบไม่สามารถลดจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองลงได้ แต่กลับทำให้แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในระบบหลุดออกนอกระบบไปเรื่อย ๆ เนื่องจากขาดการประสานงานและบูรณาการกันอย่างแท้จริง ประกอบกับไม่ค่อยได้รับความร่วมมือจากประเทศเพื่อนบ้านทำให้มีปัญหาเกี่ยวกับการพิสูจน์สัญชาติโดยเฉพาะประเทศพม่า และปัญหาการขาดแคลนแรงงานของไทยทำให้ผู้ประกอบการเรียกร้องให้ภาครัฐแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยขอให้มีการเปิดการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวใหม่เป็นระยะ ๆ ทำให้นโยบายขาดความแน่นอน และไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ว่ายุทธศาสตร์ที่เป็นนโยบายของรัฐบาลนำมาใช้แก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง ในทางปฏิบัติแต่ละหน่วยงานยังปฏิบัติงานในลักษณะที่แยกกันทำโดยไม่ได้มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการให้เป็นรูปธรรม ซึ่งควรจะมีองค์กรเฉพาะที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นมากำกับดูแลและอำนวยความสะดวกให้เกิดความมีเอกภาพในการปฏิบัติตามนโยบาย

การที่รัฐบาลได้ดำเนินนโยบายผ่อนผันแรงงานต่างด้าวในระยะเวลาหลาย ๆ ปี ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ไม่เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงในการแก้ไขปัญหาลูกหลานต่างด้าวที่ชัดเจน จึงทำให้ขาดความเอาใจใส่และความร่วมมือในการดำเนินการ หากต้องการให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจในนโยบายอย่างชัดเจน และกำกับดูแลหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบ รัฐบาลควรกำหนดทิศทางของชัดเจน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาลูกหลานต่างด้าวน่าจะกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ หากสามารถแก้ไขปัญหาลูกหลานต่างด้าวได้อย่างเป็นรูปธรรมจะส่งผลดีแก่ประเทศไทยในอีกหลาย ๆ ด้านในอนาคต

๓. การวิเคราะห์ผลกระทบจากปัญหาลูกหลานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง

ผลกระทบจากปัญหาลูกหลานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมือง มีทั้งข้อดีและข้อเสีย เพราะแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานต่างด้าวที่ไร้ฝีมือ ทำให้มีอัตราค่าจ้างอยู่ในเกณฑ์ต่ำทำให้นายจ้างใช้งบประมาณน้อยในการจ้างงาน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุให้ประเทศไทยไม่ลงทุนหรือพัฒนาเทคโนโลยีด้านการผลิตมาทดแทนแรงงานเหล่านี้ และทำให้ประเทศไทยไม่ผลิตสินค้าในระดับสูงเพื่อแข่งขันในระดับโลกได้ การใช้แรงงานนอกระบบอาจเป็นสาเหตุในการกีดกันการส่งออกของประเทศที่กำลังพัฒนาได้เช่นเดียวกัน ซึ่งการที่มีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นจำนวนมากส่งผลให้ประเทศไทยต้องสูญเสียงบประมาณด้านสาธารณสุข และการก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเพิ่มมากขึ้น ซึ่งรวมถึงการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย

แรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองผิดกฎหมายที่ลักลอบเข้ามาอยู่อาศัยเป็นระยะเวลานานยังขาดความรู้ด้านสุขอนามัยซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดแหล่งเสื่อมโทรม แหล่งของขยะ ขาดความเป็นระเบียบ รวมทั้งปัญหาเด็กที่เกิดขึ้นในเมืองไทยและที่ติดตามพ่อแม่เข้ามา ทำให้เป็นเด็กที่ไร้สัญชาติและขาดคุณภาพ รวมทั้งขาดโอกาสในการศึกษา ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของคนไทยที่ร่วมอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

การที่มีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองลักลอบเข้าทำงานอยู่ในประเทศไทยโดยกระจัดกระจายอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งไม่ทราบจำนวนและที่พักอาศัยของจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองทั้งหมดที่มีอยู่จริง จากข้อมูลในบทที่ ๓ ผลการสำรวจแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๕ พบว่ามีแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๑,๓๐๘,๔๒๓ คน (ข้อมูลจากสำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๕๕) แต่จากการประเมินคาดว่าจำนวนแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่อยู่ในและนอกระบบมีประมาณ ๒ – ๓ ล้านคน หากการบริหารแรงงานต่างด้าวยังไม่สามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงควรมีการเร่งแก้ไขปัญหานี้โดยเร็ว